

ΜΑΘΗΜΑ 26

ΚΛΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΩΝ - 2

α. Επίθετα σε -ύς -ιά (και -ία) -ύ

Επίθετα που κλίνονται παράλληλα σε λόγιους τύπους και σε τύπους της δημοτικής

Στον παρακάτω πίνακα, οι τύποι στις παρενθέσεις είναι αυτοί για τους οποίους υπάρχει ασάφεια. Στην πρώτη παρένθεση κάθε πτώσης είναι ο τύπος της καθαρεύουσας και στην δεύτερη παρένθεση ο τύπος της δημοτικής.

(Δείτε – διαβάστε τις παρατηρήσεις στην 3η σελίδα.)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	ο βαθύς	η βαθιά	το βαθύ
Γενική	του (βαθέος) (βαθιού)	της βαθιάς	του (βαθέος) (βαθιού)
Αιτιατική	τον βαθύ	την βαθιά	το βαθύ
Κλητική	[(ώ) βαθύ]	[(ώ) βαθιά]	[(ώ) βαθύ]
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	οι (βαθείς) (βαθιοί)	οι βαθιές	τα (βαθέα) βαθιά
Γενική	των (βαθέων) (βαθιών)	των βαθιών	των (βαθέων) (βαθιών)
Αιτιατική	τους (βαθείς) (βαθιούς)	τις βαθιές	τα (βαθέα) βαθιά
Κλητική	[(ώ) (βαθείς) (βαθιοί)]	[(ώ) βαθιές]	[(ώ) (βαθέα) βαθιά]

Επίθετα που κλίνονται σε λόγιους τύπους

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	ο οξύς	η οξεία	το οξύ
Γενική	του οξέος	της οξείας	του οξέος
Αιτιατική	τον οξύ	την οξεία	το οξύ
Κλητική	[(ώ) οξύ]	[(ώ) οξεία]	[(ώ) οξύ]
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	οι οξείς	οι οξείες	τα οξέα
Γενική	των οξέων	των οξείων	των οξέων
Αιτιατική	τους οξείς	τις οξείες	τα οξέα
Κλητική	[(ώ) οξείς]	[(ώ) οξείες]	[(ώ) οξέα]

- Όπως κλίνεται το “βαθύς” (άλλες φορές με τους τύπους της καθαρεύουσας, άλλες με τους τύπους της δημοτικής) κλίνονται και τα επίθετα: γηατός, μακρύς, παχύς, ελαφρύς, βαρύς, φαρδύς, κλπ.

- Όπως το “οξύς”, κλίνονται και τα επίθετα: απύς (ευέξαπτος: “απύς χαρακτήρας”), δριμύς (δυνατός, έντονος: “δριμό ψύχος”), οξύς (μυτερός: “οξεία γωνία”), αμβλύς (το αντίθετο του μυτερού: “αμβλεία γωνία”), θρασύς, βραχύς, ευρύς, κλπ.

β. Επίθετα σε -ής -ιά -ι

Αυτά είναι επίθετα που κατά βάση δηλώνουν κάποιο χρώμα.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομαστική	ο σταχτής	η σταχτιά	το σταχτί
Γενική	του σταχτιού	της σταχτιάς	του σταχτιού
Αιτιατική	τον σταχτή	την σταχτιά	το σταχτί
κλῆτική	(ὦ) σταχτή	(ὦ) σταχτιά	(ὦ) σταχτί
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομαστική	οι σταχτιοί	οι σταχτιές	τα σταχτιά
Γενική	των σταχτιών	των σταχτιών	των σταχτιών
Αιτιατική	τους σταχτιούς	τις σταχτιές	τα σταχτιά
κλῆτική	(ὦ) σταχτιοί	(ὦ) σταχτιές	(ὦ) σταχτιά

- Όπως το “σταχτής”, κλίνονται και τα επίθετα: θαλασσής, καφετής, πορτοκαλής, τριανταφυλλής, κεραμιδής, χρυσαφής, κλπ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Η γενική και η αιτιατική των επιθέτων “σταχτής, κανελής, καφετής” κλπ. δεν ακούγονται καλά (“του σταχτιού, των σταχτιών, τους σταχτιούς, κλπ.”).

Μια λύση είναι να χρησιμοποιούμε τα επίθετα αυτά σαν άκλιτες λέξεις.

Αντί δηλαδή να λέμε π.χ. του σταχτιού γάτου, το ίδιο σωστά μπορούμε να λέμε του σταχτί γάτου, εννοώντας στην πραγματικότητα: του γάτου που έχει χρώμα σταχτί.

Το ίδιο λέμε: του καφετί καπέλου (του καπέλου που έχει χρώμα καφετί), τους κανελί σκύλους (τους σκύλους που έχουν χρώμα κανελί), των πορτοκαλί φορεμάτων (των φορεμάτων που έχουν χρώμα πορτοκαλί), κλπ.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ πάνω στα επίθετα σε -ύς -ιά (και -εία) -ύ

Η γλώσσα εξελίσσεται μέσα από τα λάθη που κάνουν οι άνθρωποι που την μιλούν.

Κάθε εποχή υπάρχουν διαφορετικοί τύποι της ίδιας λέξης που «πολεμούν» μεταξύ τους για το ποιος τύπος θα επικρατήσει.

Κάτι τέτοιο γίνεται και με τα επίθετα σε -us: οι παλαιοί τύποι δεν έχουν εξαφανιστεί, οι καινούριοι τύποι δεν έχουν καθιερωθεί ακόμη. Έτσι:

• Σε κάποια επίθετα κυριαρχούν οι τύποι της καθαρεύουσας (οι λόγιοι τύποι):

(ο οξύς – του οξέος – οι οξείς – των οξέων / η οξεία / το οξύ – του οξέος – τα οξέα),

• Σε κάποια επίθετα δεν υπερισχύει κανείς τύπος: ούτε οι λόγιοι, ούτε οι τύποι της δημοτικής.

Π.χ. ο ευθύς – του ευθέος [;] – οι ευθείς – των ευθέων [;] / το ευθύ – του ευθέος [;] – τα ευθέα [;]

• Σε κάποια επίθετα χρησιμοποιούνται παράλληλα οι τύποι της καθαρεύουσας (οι λόγιοι) και οι τύποι της δημοτικής, με ακόμη πιο μπερδεμένο τρόπο:

Για κάποιες πτώσεις χρησιμοποιούνται πιο πολύ οι τύποι της καθαρεύουσας, για άλλες πτώσεις χρησιμοποιούνται οι τύποι της δημοτικής:

(του βαθέος και του βαθιού / οι βαθείς και οι βαθιοί / η βαθεία και η βαθιά, κλπ.)

(του μακριού / οι μακρείς και οι μακριοί / του πλατιού / οι πλατείς και οι πλατιοί, κλπ.).

• Σε κάποια επίθετα (κυρίως στα θηλυκά), χρησιμοποιούνται και οι δύο τύποι ταυτόχρονα (καθαρεύουσας και δημοτικής), με διαφορετική όμως σημασία ο καθένας:

– η πλατιά [αυτή που έχει μεγάλο πλάτος] και η πλατεία [η γνωστή μας πλατεία, που υπάρχει στις γειτονιές],

– η δασιά [πυκνή: “δασιά βλάστηση”] και η δασεία [παλιό ορθογραφικό σημείο],

– η βαριά [αυτή που έχει μεγάλο βάρος] και η βαρεία [παλιό είδος τόνου],

– η τραχιά [άγρια, σκληρή: “τραχιά επιφάνεια”] και η τραχεία [σώληνάκι του αναπνευστικού συστήματος], κλπ.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

Υπάρχει αρκετή ασάφεια γύρω από την κλίση των επιθέτων.

Ο λόγος αναφέρθηκε πιο πάνω: Κάποιες λέξεις που τις έλεγαν με λάθος τρόπο τα προηγούμενα χρόνια τελικά καθιερώθηκαν και τώρα πια υπάρχουν και οι δύο τύποι, ο παλιός και ο καινούριος.

Όμως, σε αρκετές περιπτώσεις ο παλιός τύπος σήμερα μάς φαίνεται αρκετά ξένος για να τον χρησιμοποιούμε (π.χ. του βαθέος), ενώ ο καινούριος φαίνεται σε πολλούς ακόμη λάθος (π.χ. του βαθιού).

Το αποτέλεσμα είναι να μην υπάρχει ένας σαφής κανόνας κλίσης.

Αυτό που μπορούμε να κάνουμε εμείς αν δεν μας ακούγεται καλά ένας τύπος, είναι να τον αποφεύγουμε και να εκφραζόμαστε με διαφορετικές λέξεις, περιφραστικά.

Π.χ.

Αντί για “του παχιού τοίχου” μπορούμε π.χ. να πούμε “του χοντρού τοίχου” ή “του τοίχου που έχει αρκετό πάχος”.

Αντί για “του βαθέος πηγαδιού” μπορούμε π.χ. να πούμε “του πηγαδιού που έχει μεγάλο βάθος”, κλπ.

γ. Επίθετα σε -ης -ης -ης

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομαστική	ο διεθνής	η διεθνής	το διεθνές
Γενική	του διεθνούς	της διεθνούς	του διεθνούς
Αιτιατική	τον διεθνή	την διεθνή	το διεθνές
Κλητική	[(ώ) διεθνής]	[(ώ) διεθνής]	[(ώ) διεθνές]
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομαστική	οι διεθνείς	οι διεθνείς	τα διεθνή
Γενική	των διεθνών	των διεθνών	των διεθνών
Αιτιατική	τους διεθνείς	τις διεθνείς	τα διεθνή
Κλητική	[(ώ) διεθνείς]	[(ώ) διεθνείς]	[(ώ) διεθνή]

- Όπως το "διεθνής", κλίνονται και τα επίθετα:
ακριβής, ασθενής, δασώδης, δημοφιλής, ελώδης, επιεικής, επιμελής, ευτυχής, θαμνώδης, θηριώδης, θορυβώδης, συγγενής, συνεχής, υγιής, κλπ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα επίθετα σε -ης -ης -ης σχηματίζουν το αρσενικό και το θηλυκό με τον ίδιο τρόπο.
2. Τα παροξύτονα επίθετα σε -ης -ης -ης, στην γενική του πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στην αήγουσα.
Π.χ.
ο θαμνώδης (κήπος) – των θαμνωδών (κήπων)
η δασώδης (περιοχή) – των δασωδών (περιοχών)
το θεμελιώδες (δικαίωμα) – των θεμελιωδών (δικαιωμάτων)
3. Η κλητική συνήθως δεν χρησιμοποιείται (αφού το νόημα των επιθέτων αυτών δεν ταιριάζει με την κλητική πτώση).

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Κάποιοι άνθρωποι στην γενική του ενικού χρησιμοποιούν τον τύπο σε "-ή" (του συνεχής, του ακριβή, του διεθνή, κλπ.).

Αυτή η κλίση είναι **λανθασμένη**, βασίζεται στην άγνοια των ομιλητών και πρέπει να την αποφεύγουμε (για να μην "βοηθάμε" να κυκλοφορεί το λάθος).

ΜΑΘΗΜΑ 26

ΟΝΟΜΑ: .....

ΚΛΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΩΝ - 2

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ξαναγράψτε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα επίθετα των παρενθέσεων:
(βαρύς, ελαφρύς, μακρύς, παχύς, πλατύς, φαρδύς)

- α'. Συνάντησαν έναν ποταμό. Ξυνάντησαν έναν πλατύ ποταμό.
- β'. Έφαγα ένα γεύμα. ....
- γ'. Ζωγράφισα μια αγελάδα. ....
- δ'. Κουβάλησα δύο σακούλες. ....
- ε'. Θα κάνω ένα ταξίδι. ....

2. Συμπληρώστε με επίθετα τις προτάσεις (χρησιμοποιείστε όποιον τύπο επιθέτου θέλετε):
(καφετής, σταχτής, τριανταφυλλής, πορτοκαλής)

- α'. Αγόρασα ένα ..... αυτοκίνητο.
- β'. Μερικά σκυλιά έχουν ..... χρώμα.
- γ'. Μου χάρισε μία ..... γραβάτα.
- δ'. Θα αγοράσω ένα ..... φόρεμα.

3. Γράψτε τις αντίστοιχες πτώσεις του άλλου αριθμού:

- α'. το μυθώδες ποσό: .....
- β'. η δασώδης περιοχή: .....
- γ'. του θυελλώδους ανέμου: .....
- δ'. τον επιεική τροχονόμο: .....
- ε'. τον ενθουσιώδη άνθρωπο: .....
- στ'. του αγενούς τρόπου: .....
- ζ'. την βραχώδη χώρα: .....
- η'. τα δηλητηριώδη φίδια: .....
- θ'. την θαμνώδη έκταση: .....
- ι'. το ασφαλές λιμάνι: .....
- ια'. του διεθνούς αεροδρομίου: .....
- ιβ'. τον επιμελή μαθητή: .....
- ιγ'. οι λιμνώδεις περιοχές: .....
- ιδ'. η παροιμιώδης φράση: .....
- ιε'. της αμμώδους παραλίας: .....